https://achterderug.nl

M. J. van Heemstra

Het Kerstfeest van de professor

De oude professor Karlson liep door de drukke winkelstraten zonder op- of om te zien. Hij zag dan ook niets van de kerstetalages, de kerstbomen en de mensen en kinderen beladen met pakjes. Hij zag in gedachten de vergeelde papieren en de oude boeken waar hij de hele dag in had zitten lezen, om te zoeken naar het leven van de mensen van honderden jaren geleden. Het was niet de eerste dag dat hij zo ijverig had zitten speuren in de stilte van de archiefkamer; dat deed hij al jaren lang. En steeds dieper raakte hij vast in het leven-van-vroeger. Hij wilde immers weten hoe de mensen tóén dachten, wat zij hadden geschreven en hoe zij tot hun daden waren gekomen.

De oude heer liep naar het hel-verlichte plein waar de lijnbussen stonden en klom in de bus die hem naar zijn huis zou brengen, daar, waar de grote bossen beginnen. Er waren niet veel passagiers, de meesten hadden hun inkopen vroeg gedaan en waren al lang thuis om kamers en gangen te versieren, koekjes en taarten te bakken en kaarsjes in de kerstboom te zetten.

Met een korte groet kwam de chauffeur binnen en precies op tijd stuurde hij zijn wagen de straten door en de duisternis tegemoet. De duisternis en de sneeuw. Want wat in de stad vieze rommel was geworden voor zover men die niet had weggeveegd, lag buiten nog in dikke pakken op de wegen en de velden, de hekken en de enkele huizen. Van tijd tot tijd stopte de bus om passagiers uit te laten. Maar er kwamen er geen meer bij en al gauw zat de professor alleen in het kleine verlichte wereldje dat voortreed door de duisternis en het sneeuwlandschap. Er lagen nog enige stapels couranten, die onderweg afgegeven zouden worden en een paar pakken en dozen, die ook nog moesten worden bezorgd. Op de bank achter de chauffeur stond een groot pak, dat in een geruite deken was gewikkeld.

Er bleek niet alleen sneeuw te liggen; de weg was ook glad. Een sterke wind maakte het voor de chauffeur niet gemakkelijk en de oude professor merkte, als hij eens even niet dacht aan de papieren, dat de man moeite had om op de weg te blijven. Want de zware wagensporen op de buitenwegen waren bevroren en lagen vol sneeuw; 't was opletten, om in de sporen te kunnen blijven rijden. De wagen slingerde dan ook af en toe erg.

De professor keek op zijn horloge. Over veertig minuten kon hij thuis zijn. Dan zou hij zijn aantekeningen overlezen en ze gaan uitwerken. De vrouw die overdag voor zijn huis zorgde zou zijn broodmaaltijd hebben klaargezet en op de kachel zou de koffie staan te pruttelen. Dat het kerstavond was, en dus een bijzondere avond, daar dacht hij helemaal niet aan.

Opeens maakte de bus een geweldige schuiver: de professor klemde zich krampachtig vast aan de bank. Daarna draaide de wagen een halve slag om en stond toen met een ruk stil. De chauffeur sprong eruit en de professor stond op, om te zien wat er aan de hand was. Er lag een ijzeren voorwerp op de weg, gedeeltelijk door de sneeuw bedolven; zeker van een boerenwagen gevallen die hier 's middags had gereden. De bus was ertegen aan gereden en was toen in de berm geslipt.

De oude heer ging op de voorste bank zitten wachten, tot de chauffeur terug zou komen uit de duisternis. Dat was al gauw het geval. De man bracht geen goed

nieuws. De bus was zo beschadigd, dat hij op eigen kracht niet verder zou kunnen rijden.
„'t Enige wat er op zit, meneer, is dat ik hier in de buurt hulp ga halen. Er zal wel een boer zijn, die ons met zijn tractor weg wil slepen maar dan komt u niet thuis. Want alle materieel is vanavond nodig voor het drukke reizigersvervoer vanwege de feestdagen. Een extra wagen kunnen we dus niet inleggen. Maar als iemand ons wegsleept, kunt u wel met mij naar huis gaan, ik woon hier niet zo ver vandaan. Dan zien we wel weer verder. Zullen we 't zo maar doen?"
„Ja, we zullen 't zo maar doen," zei de professor. Hij wist er ook niets anders op. Alleen: nu zou hij vanavond niet meer aan zijn aantekeningen kunnen beginnen.
De chauffeur sprong weer uit de bus en klapte de deur dicht. Maar hij deed hem meteen weer open en zei vanuit de sneeuwnacht: „U wilt zeker wel even op mijn dochtertje passen?" En dicht ging de deur weer.
„Ja," antwoordde professor Karlson werktuigelijk. Maar toen schrok hij. Een dochtertje? Hij zat hier toch alleen? Hoe kon dat nu?
Hij stond op en liep langzaam de bus door naar de achterste bank. Nergens was een levend wezen te zien. Hij liep weer terug. En toen schrok hij nog eens. Het was net alsof het pak in de geruite deken had bewogen. Hij bleef doodstil staan. Hij had zich niet vergist: het pak bewóóg.
„Waar is pappie heengegaan?" Klonk opeens een stem uit de deken.
De professor ging weer op de voorste bank zitten, zo, dat hij het pakket aan de andere kant van het gangpad kon zien.
Toen zag hij dat een paar grote blauwe ogen hem daaruit onderzoekend aankeken.
„Pappie is hulp gaan halen. De bus is kapot."
„O," zei het pak. „En waarom is die kapot?"
Ja, waaròm ging een bus kapot, midden in de sneeuw en de duisternis? De pro-

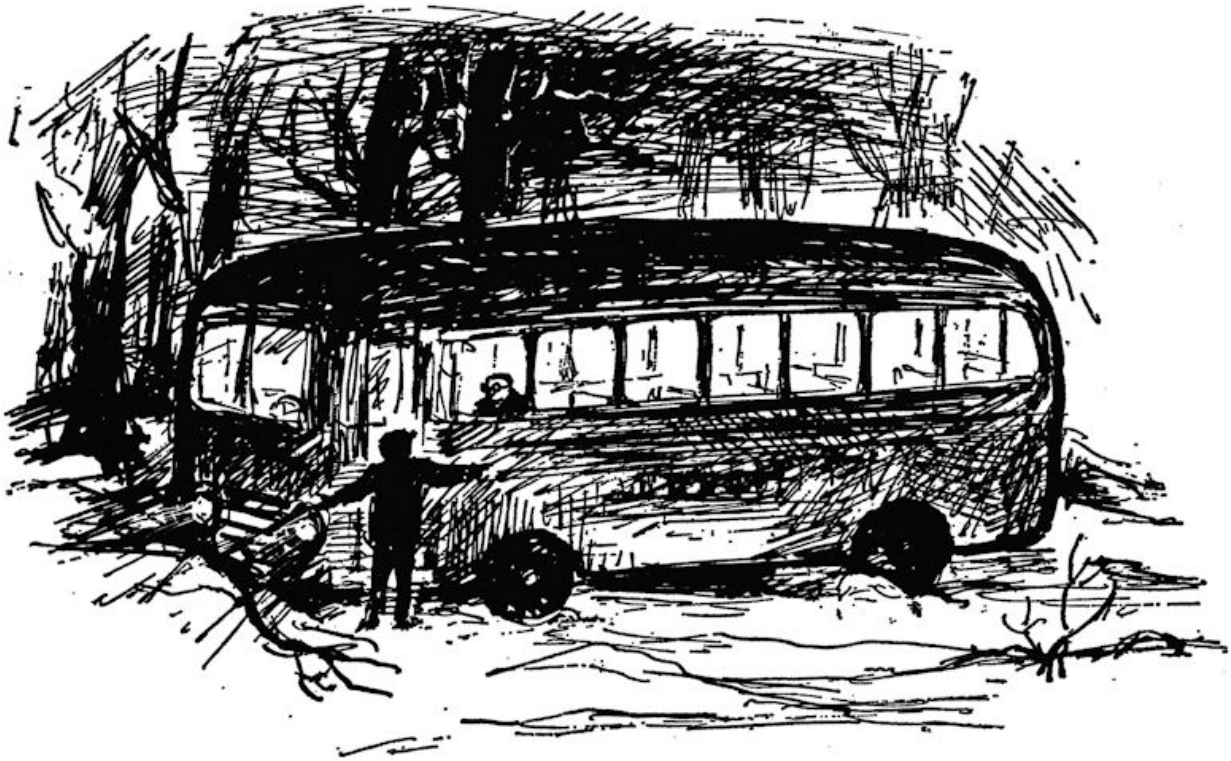

https://achterderug.nl

fessor wist het niet. Had men hem gevraagd hoe een Romeinse strijdwagen, een postkoets of trekschuit was verongelukt, dan had hij wellicht een lange uitleg kunnen geven. Maar een bus . . .
„Dat weet ik niet," zei hij.
„O," zei het pak weer. „Gaan we nu niet naar mammie en de kerstboom?" En 't leek wel alsof er tranen in het stemmetje waren.
De professor schrok alweer. Ging dat, wat in die deken zat, nu huilen? Wat moest hij daaraan doen? En een kerstboom? Hoe kon híj daar nu wat van weten?
Het pak had zich wat meer naar hem toegedraaid en nu staken er aan weerszijden twee blonde vlechtjes uit. Het was dus echt een meisje, dacht professor Karlson. Boven haar vlechtjes zat een rode gebreide muts en onder haar kin was een rode wollen das gestrikt.
„De kerstboom? Heeft mammie een kerstboom?" vroeg hij, terwijl hij keek of er heus tranen uit die blauwe ogen zouden komen.
„Ja, natuurlijk, 't is toch kerstavond. En Lars en ik mogen de kaarsjes aansteken. En de poes krijgt een rode strik om!"
Er klonk een lachje uit de deken bij die 'poes-met-strik'. 'Gelukkig', dacht de professor. 'Maar eens verder vragen'.
„Hebben jullie een poes? En wie is Lars?"
Toen begon het verhaal. Lars was haar broer, die was al elf jaar. En zij heette Minka en zij was zeven. En moeder had koek gebakken en vanavond gingen de kaarsjes van de kerstboom aan en dan las vader uit de bijbel en allemaal samen zouden zij kerstliedjes zingen. En Lars en zij mochten opblijven en kastanjes poffen.
Het was de oude heer alsof er een droom om hem heen werd gesponnen. Want wat dat kleine meisje vertelde, dat herinnerde hij zich ook van héél vroeger. Toen hij nog een jongen was, toen hij nog niet zo eenzaam woonde, toen vader en moeder nog voor hem zorgden en hij met zijn zusjes en broertjes ook de kaarsen in de kerstboom mocht aansteken, toen ze samen kerstliedjes zongen. Zij hadden geen poes gehad, maar wel een hond. En voor die zwarte, langharige vriend had er altijd een dik bot aan de kerstboom gehangen. Waarom dacht hij nooit meer aan die tijd terug? Omdat er sedertdien zoveel treurigs was gebeurd. Omdat hij nu helemaal alleen was. Omdat zijn gedachten altijd weer draaiden om wat er zolang geleden was voorgevallen.
Vanuit de geruite deken ging het stemmetje opgewekt voort met vertellen over de boodschappen die zij met moeder en Lars in de stad had gedaan; dat zij toen was blijven logeren bij een tante, die haar vanmiddag in de bus naar huis had gezet. En omdat zij een beetje verkouden was had vader haar in een warme deken gewikkeld. Want zij mocht toch niet ziek zijn op kerstmis! -
Floep! ging het opeens. „Hè," zeiden ze tegelijk, geschrokken. Het licht was uitgegaan.
'Ook dàt nog', dacht de oude heer. Hoe lang zouden ze hier moeten zitten?
Hij hoorde hoe het kind in de deken over de bank naar het raampje schoof. En een opgewonden stemmetje zei: „Misschien zien we de ster nu wel!"
De ster? Wat voor ster wilde zij zien?
Alsof zij gehoord had wat hij dacht, klonk 't uit de duisternis: „De ster van Bethlehem! Van de Wijzen uit het Oosten! Dat weet u toch wel, hè?"
Ja, natuurlijk wist hij 't wel. Maar hij was 't vergeten. Hij had er niet meer aan gedacht. Hij had 't uit zijn gedachten verdrongen, al wat met Kerstmis te maken had: 't kribje en de ster en de herders en de koningen. Na dat ene heerlijke kerstfeest

met zijn jonge vrouw en de baby op haar schoot was 't immers duisternis om hem heen geworden toen zij er niet meer waren. Hij had dat alles willen vergeten en nu had Minka hem er weer aan herinnerd. De ster! Hij herinnerde zich nu opeens dat in de winkels waar hij vanmiddag langs gelopen was gouden en zilveren sterren hingen. En dat in het restaurant, waar hij van de dikke koolsoep had genoten, verlichte sterren aan de zoldering hingen. De ster van Bethlehem. Hij had die vergeten toen hij in de oude kronieken en vergeelde papieren had gezocht naar het leven van de mensen van héél vroeger.

„Er zijn een heleboel sterren, welke zou die van Bethlehem zijn?" vroeg het stemmetje.

Wat moest je daar nu op zeggen? Die ster van tóén was er immers niet meer. Wat eens in de oudheid . . . De oudheid! Die oudheid was hij nooit tegengekomen bij zijn speurwerk. Maar dat was toch óók een geschiedenis van héél lang geleden, daar waren toch óók mensen bij geweest van eeuwen terug.

„Pappie zegt: de bijbel is een héél oud boek. Maar wat er in staat is altijd weer nieuw," klonk het uit de deken.

Een héél oud boek. Oude papieren, die níéuw konden zijn. Het begon de professor een beetje te duizelen. Daar zat hij in het stikdonker met een klein kind midden in de nachtelijke sneeuw-wereld, maar alles zag er opeens heel anders uit dan toen hij een paar uur geleden in die bus stapte. Het was alsof er dikke muren werden omgetrokken, alsof er wolken stof werden weggeblazen, alsof er een beetje licht ging

doordringen in een ruimte die tot nu toe zwart was geweest. Het was eigenlijk allemaal niet prettig, en toch wilde hij het niet wegduwen. Of beter: hij kòn het niet want het was net of hij zich vrij voelde worden nu dat alles om hem heen afbrokkelde. Het was alsof hij dieper kon ademhalen.
„Waarom komt pappie niet terug? Ik ben zo alleen!"
Nu klonken er echt tranen in het stemmetje. 'O, lieve help!' dacht de professor, 'nu gaat zij huilen. Wat móét ik doen?' En ja, hij hoorde een vreemd geluidje vanuit het donkere pak aan de andere kant van het gangetje. Hij stond op.
„Pappie komt zo terug," suste hij. „Ik zal heel dicht bij je komen zitten." In het donker tastte hij naar de andere bank en ging voorzichtig naast het kind in de deken zitten. Het kleine meisje vlijde zich tegen hem aan.
‚Vertel eens een verhaaltje!"
Ook dàt nog! Een verhaaltje! In zijn boeken en documenten stonden geen verhaaltjes. Wat had het kind eraan of hij al vertelde wat driehonderd jaar geleden een groot staatsman had gezegd, een filosoof had gedacht, een volksleider had opgeschreven?
„Een verhaaltje over Kerstmis!" vroeg het stemmetje.
Een verhaaltje over Kerstmis? De professor was opeens zijn aantekeningen en wat daar allemaal in stond vergeten. Hij zag zijn kinderkerstfeesten voor zich: de boom met de vergulde noten en de brandende kaarsjes, moeder die met een eigengebakken tulband binnenkwam, hij en zijn oudste zusje die blokfluit speelden terwijl de anderen kerstliedjes zongen, vader die uit de bijbel las. Was was ook weer dat mooie verhaal geweest dat moeder eens had voorgelezen? Van het kleine meisje dat op kerstnacht de kerktoren in het donker was opgeklommen om de grote klok te luiden, omdat de oude klokkenluider ziek was en zij dacht, dat het geen kerstmis kon worden zonder dat de klok zijn stem liet horen . . . De professor hoorde het weer vertellen en hij vertelde het na.
Toen het verhaal uit was, bleef het stil in de bus. Aan de regelmatige ademhaling van het meisje merkte professor Karlson dat het in slaap was gevallen. Hij legde zijn arm om het ingepakte kind heen; stel je voor dat ze van de bank viel! En terwijl hij haar zo vasthield, viel ook hij in slaap.
Ze werden wakker door lichten en stemmen buiten; de deuren floepten open en de chauffeur stapte met een zaklantaarn in zijn hand naar binnen.
„Ik heb hulp, ze slepen ons naar mijn huis. Nou, Minka, je zit daar fijn! Dank u wel meneer, dat u zo goed voor haar hebt gezorgd."
Even later trok een tractor de bus langzaam langs de besneeuwde weg en een minuut of tien daarna stonden ze stil voor een klein huisje. Een vrouw en een jongen kwamen naar buiten gelopen en hun stemmen klonken door de nachtelijke stilte.
„Mammie!" riep een vrolijk stemmetje. En een vrouw nam het geruite pak in haar armen en zoende het gezichtje. „Komt u toch binnen!" zei ze tegen professor Karlson.
Daar stond hij nu in een lekker-warme kamer, waar een kerstboom glansde en waar hete koffie en eigengebakken tulband voor hem neer werden gezet. Hij hoorde hoe de vader en het kind alles vertelden. Dat de moeder en Lars zeiden, dat ze zo ongerust waren geworden. 't Was als een droom, want in deze kamer en deze mensen zag hij het huis van zijn ouders en het kerstfeest van vroeger weer voor zich.
„Vindt u goed, dat wij nu Kerstfeest vieren? De kinderen hebben er zo naar verlangd en anders wordt het voor hen zo laat," zei de buschauffeur.
„Ja, natuurlijk," antwoordde professor Karlson.

„Maar is het niet vervelend voor u dat er een vreemde bij is?"
„Maar 't is toch Kerstmis?" lachte de vrouw. „Dan zijn er toch geen vreemden!"
Lars en Minka staken de kaarsjes aan, de poes kreeg een rode strik om, het licht ging uit en toen zaten zij bij de beweeglijke vlammetjes van boom en haard.
De buschauffeur las het geboorteverhaal uit Lucas 2 voor, zijn vrouw bad voor allen die niet zo'n mooi kerstfeest konden vieren als zij: 'de zieken en de eenzamen, zij die hun werk moesten doen of die ver van huis waren'. Daarna zongen ze kerstliedjes en de professor zong mee. Het ging eerst wat stroef, maar toen hij merkte dat het dezelfde liedjes waren van vroeger en dat hij ze niet vergeten was, ging het steeds beter.
Zij zaten gezellig bij elkaar en aten gepofte kastanjes. En toen Minka zei dat die meneer zo mooi kon vertellen, moest hij nog eens het verhaal doen van het kleine meisje en de kerkklok.
Er werd gebeld. De chauffeur ging naar de voordeur en er klonken stemmen in de gang. Een jonge boer kwam binnen en zei: „Ik hoorde van vader dat meneer met de bus is gestrand. Ik moet met de auto naar mijn grootouders toe; die wonen niet zo ver van meneer zijn huis, wil ik u soms even thuis brengen?"
„Hè, wat jammer!", riep Minka uit, „ik dacht dat u hier bleef!"
„Kindje, ik zou geen bed voor meneer hebben," zei haar moeder. „Ik denk dat meneer het wel zo prettig vindt, om naar huis te gaan."
'Ja', dacht de professor. Hij kon hier niet blijven. Maar 't was wel jammer, 't was hier zo gezellig. Dat hij zijn aantekeningen nog had willen uitwerken was hij helemaal vergeten.
Zijn begeleider kreeg nog een kop warme koffie voordat hij de winternacht in ging. En Minka stond erop dat meneer iets van de kerstboom meenam. Een chocoladekransje en een zilveren ster werden van de groene takken afgenomen en toen stond de hele familie in de gang om hem uit te wuiven.
Professor Karlson kreeg een brok in zijn keel. Er was zóveel gebeurd om hem heen en in hem, waar deze vriendelijke mensen geen idee van hadden.
„Ik weet werkelijk niet hóé ik u kan bedanken," zei hij.
„Maar meneer, dat was toch niets! Ik vond het zó vervelend dat het u nu net moest overkomen dat de bus kapot ging, u bent zo'n beste klant van ons! En u heeft zo goed voor Minka gezorgd. Alle dank is aan ònze kant!" En de chauffeur stak hem hartelijk de hand toe.
„Meneer, ik was erg blij, dat u wel Kerstmis met ons wilde vieren," zei zijn vrouw. „Is er nu wel iemand die voor u zorgt, als u zo laat thuiskomt?"
„Jawel," weerde de professor af. Hij zag opeens zijn lege kamer voor zich. Hij tilde Minka van de grond en gaf haar op elke wang een dikke zoen. „Dag lief klein meisje, kom je van de zomer eens met vader en moeder en Lars bij mij? Dan maken we er een fijne dag van!"
„Ja! Ja! Gráág!" juichten de kinderen. En de auto reed weg.
Toen professor Karlson bij zijn huis gekomen was, zag hij dat iemand een pad naar de voordeur had gebaand. Het buitenlicht brandde en met zijn kerstkransje en de zilveren ster in de hand ging hij naar binnen. Ook in zijn kamer brandde licht; de tafel stond gedekt, maar de koffie was overgekookt op de kachel. Op de tafel stond een bloempot met een dennetak er in, versierd met drie kaarsjes en een zilveren slinger. 'Gelukkig kerstfeest' had de werkster op een kaartje geschreven.
Professor Karlson hing de zilveren ster boven in de dennetak en at het chocoladekransje op. Het was immers kerstavond!